

departementszalen te hoop geloopen. De dagbladen overstroomden ons met legerberichten uit al de kleine cantonnementen in dorp en stad. De Maatschappij mag er fier op zijn. Er is animo onder haar leden. Er is goede moed. Er is strijdlust. Er is eer voortvarenheid die beteugeling, dan traagheid die prikkeling behoeft. Bijna zonder tegenspraak heeft men zich in de meeste departementen met het gevoel des Hoofdbestuur vereenigd. Wat zeg ik? Reeds lang had in tal van departementen het vuur gesmeuld, en met luid hoezee! werd het „te wapen!” des Hoofdbestuur als het teeken begroet, dat de ure gekomen was, om aan dien lang gedempten gloed eindelijk lucht te geven. Men bespeurt het al duidelijker: zoo het aan de departementen van het „Nut” hing, morgen was de wet gemaakt, om elke bijzondere christelijke school in Nederland voor goed en onherroepelijk te sluiten ¹⁾).

Het Hoofdbestuur heeft dan ook gevoeld, dat de beweging niet te woest, niet te onstuimig moest worden, zon ze krachtig blijven. Het „voorwaarts” wordt met opzet nog niet uitgesproken. Eerst moet de krijgstuicht machtig zijn geworden over den te vermetelen strijdlust. Hoe dus ook tot het houden eener buitengewone vergadering gedrongen, vooralsnog zal het Hoofdbestuur dien drang weerstaan. Het heeft bij zooveel teekenen van leven weer moed gekregen. Het ziet het gevaar nu weer minder dreigend in. Was er op den 5^{den} November 1868 nog bezorgdheid voor die volksbeweging, die onze burgers „dreigt te berooven van hetgeen voor hen en hunne kinderen eene levensbe-

¹⁾ Zoo werd onder anderen op de departementsvergadering der overmaasche dorpen, naar luid den berichtgever van het Handelsblad, ten klaarste aangetoond, „dat dit onderwijs niet alleen het zaad van verdeeldheid strooit, maar ook bestemd schijnt om de jeugd minachting in te boezemen tegen het staatsbestuur, en alzoo met het oog op de hoofddengden van den burger als hoogst schadelijk voor de jeugd moet geacht worden. — Natuurlijk wint die overtuiging veld, hoe zou er dan nog genade, nog levensrekking voor die jeugd-bedervende scholen zijn kunnen?